Βιορευστά: Καταστροφή που σχεδιάστηκε μεθοδευμένα, χωρίς εμάς και σε βάρος μας

Ομάδα Πολιτών **Λιμνοθάλλαζα**

Τον Φλεβάρη του 2014 ο τοπικός τύπος δημοσίευσε άρθρο δημοτικού συμβούλου που αποκάλυπτε τα σχέδια κατασκευής 4 μονάδων καύσης βιορευστών στον κάμπο του Ευηνοχωρίου, πολύ κοντά στην λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου. Η ομάδα πολιτών "Λιμνοθάλλαζα" και άλλοι πολίτες του Μεσολογγίου ξεκίνησαν αμέσως μια σειρά συζητήσεων και ανοιχτών συνελεύσεων ώστε να μάθουμε τι ακριβώς συμβαίνει και να οργανώσουμε την αντίδραση μας. Αυτή την στιγμή, 18 μήνες μετά, τα εργοστάσια δεν έχουν ακόμα μπεί σε λειτουργία, όμως ακόμα δεν έχει μπει ένα οριστικό τέλος σε αυτά τα σχέδια.

Το κείμενο αυτό έχει σκοπό να παρουσιάσει όλη την υπόθεση, τα επιχειρήματά μας ενάντια σε τέτοιου τύπου επενδύσεις, τις καταστροφικές συνέπειες των μονάδων αυτών καθώς και τις κινήσεις που έχουμε κάνει.

Πώς αδειοδοτήθηκαν οι 4 Μονάδες Καύσης Βιορευστών;

2014

Το 2014 εκπονήθηκε ΜΠΕ νέας μονάδας επεξεργασίας αγροτικών υπολειμμάτων (φυτικής βιομάζας) προς παραγωγή βιοαερίου και μονάδας ηλεκτροπαραγωγής από βιοαέριο ισχύος 0,9 MW σε γήπεδο πενήντα οκτώ (57,61) στρεμμάτων στη θέση Παλαιοκαμάρες του Δήμου Μεσολογγίου. Σύμφωνα με το κείμενο της ΜΠΕ (παρ. 1.9) *«Σκοπός του συγκεκριμένου έργου είναι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και συγκεκριμένα από βιομάζα (γεωργικά υπολείμματα και πυρηνόξυλο). […] Στόχος της επένδυσης είναι η εκμετάλλευση του ενεργειακού περιεχομένου των οργανικών αποβλήτων, κατά τρόπο που συμβάλλει*

στο γενικότερο περιορισμό της ρύπανσης της ατμόσφαιρας, του υπεδάφους και των υδάτινων πόρων, λόγω της αντικατάστασης της παραγόμενης ενέργειας από συμβατικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής».

Επιλέχθηκε μάλιστα η χωροθέτηση της εγκατάστασης σε περιοχή γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας λόγω εγγύτητας με την πρώτη ύλη παραγωγής ενέργειας. Σχετικά εκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 2014 από τον Γ.Γ.Α.Δ. Πελοπ/σου, Δυτ. Ελλάδας & Ιονίου η ΑΕΠΟ του ως άνω έργου.

2015

Μόλις 6 μήνες αργότερα, τον Ιούνιο του 2015, ο Γενικός Δ/ντής Χωροταξικής & Περιβαλλοντικής Πολιτικής της Α.Δ. εξέδωσε απόφαση τροποποίησης της ως άνω ΑΕΠΟ με προσθήκη «εναλλακτικής μονάδας σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με καύσιμο βιορευστά ισχύος 0,9MW» στην ίδια θέση. Στο σκεπτικό της οποίας (υπ' αριθ. 13) αναφέρεται ότι *«η τροποποίηση αφορά την προσθήκη εναλλακτικής μονάδας σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με καύσιμο βιορευστά (χρησιμοποιημένα τηγανέλαια κλπ) ισχύος 0,9MW η οποία δεν θα λειτουργεί ταυτόχρονα με την μονάδα καύσης του syngas. Η τροποποίηση δεν αφορά αύξηση της ισχύος ηλεκτροπαραγωγής»*.

2016

Στη συνέχεια, τον Φεβρουάριο του 2016 με νέα απόφαση τροποποίησης καταργείται η εναλλακτική μονάδα επεξεργασίας αγροτικών υπολειμμάτων προς παραγωγή βιοαερίου μέσω διαδικασίας αεριοποίησης & η μονάδα ηλεκτροπαραγωγής από βιοαέριο. Η τελευταία εκδοθείσα απόφαση τροποποίησης είναι αυτή του Αυγούστου 2016 σύμφωνα με την οποία *«οι προτεινόμενες τροποποιήσεις αφορούν στη διόρθωση των λειτουργικών χαρακτηριστικών των ηλεκτρογεννητριών καθώς και την ετήσια απαιτούμενη ποσότητα βιορευστών»* (σκεπτικό υπ' αριθ. 36).

Γιατί δεν θέλουμε τις Μονάδες Καύσης Βιορευστών στο Εθνικό Πάρκο Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου-Αιτωλικού;

Α. Δεν υπήρχε κανένας Εθνικός ή/και αναπτυξιακός λόγος χωροθέτησης των μονάδων αυτών σε εκτάσεις υψηλής γεωργικής παραγωγικότητας και εντός του Εθνικού Πάρκου (με τέσσερεις κωδικούς προστασίας). Αυτή εκμαιεύτηκε παραπλανητικάα) με πρόσχημα τη χρήση παραγόμενης βιομάζας στην περιοχή (απόβλητα διφασικών ελαιοτριβείων τα οποία είναι αδύνατον να αξιοποιηθούν) και την εγγύτητα στην Α' ύλη και β) με λάθος περιβαλλοντική κατάταξη των μονάδων, ώστε να αδειοδοτηθούν από κατώτερη αδειοδοτική αρχή. Επιπρόσθετα η εγκατάστασή τους εντός του Εθνικού Πάρκου σε καμία περίπτωση δεν συνάδει με την προωθούμενη, από την Περιφέρεια, Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυσητης περιοχής, χρηματοδοτούμενη από το Π.Ε.Π Δυτ. Ελλάδας.

Β. Δεν υπήρξε, κατά τις διαδικασίες αδειοδότησης, διαβούλευση και συμμετοχή του ενδιαφερόμενου κοινού στις Αποφάσεις Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ).

Γ. Δεν υπήρξε επανάληψη της διαδικασίας αδειοδότησης (σύνταξη καινούργιας ΜΠΕ κλπ), όταν άλλαξε εντελώς η παραγωγική διαδικασία και η Α' ύλη τους, με τρεις τροποποιήσεις των ΜΠΕ των μονάδων.

Ο νόμος ν. 2742/1999, όπως ισχύει, προβλέπει στο άρθρο 15 «*2. Στην αρμοδιότητα των φορέων διαχείρισης υπάγονται […] γ.* ***Η παροχή αιτιολογημένων γνωμοδοτήσεων πριν από την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων*** *των έργων και δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στις περιοχές ευθύνης τους ή των οποίων οι επιπτώσεις επηρεάζουν, άμεσα ή έμμεσα, τις περιοχές αυτές, καθώς και σε κάθε άλλο θέμα για το οποίο ζητείται η γνώμη τους από τις αρμόδιες αρχές*». Ώστε, πρόκειται για πλημμέλεια της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης το γεγονός ότι δεν γνωμοδότησε ο Φορέας Διαχείρισης Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου επί της τροποποίησης της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων.

Δ. Οι εκπομπές οξειδίων του αζώτου των μονάδων αυτών ισοδυναμούν σχεδόν με **τριπλασιασμό του στόλου των αυτοκινήτων στην ευρύτερη περιοχή του Μεσολογγίου**, οι σημαντικές

εκπεμπόμενες ποσότητες θερμότητας οι οποίες αποκρυφτήκαν, καθώς και ο παραγόμενος συνεχής θόρυβος τους με τις συνεπαγόμενες οχλήσεις τους στο περιβάλλον, είναι αδιανόητες σε μια περιοχή τόση μεγάλης οικολογικής αξίας. Τα παραπάνω στις ΜΠΕ των μονάδων θεωρούνται ανύπαρκτα και δεν προβλέπεται κανένα προληπτικό μέτρο απαγωγής τους και προστασίας εξ' αυτού του Εθνικού Πάρκου.

Ε. Η διακριτή αντιμετώπιση, υπέρ των εταιρειών αυτών, από τη διοίκηση, θέτει σε κίνδυνο οικοσυστήματα υψίστης Διεθνούς και Ευρωπαϊκής αξίας, στα οποία ζουν και ξεχειμωνιάζουν πάνω από 70 επαπειλούμενα είδη πουλιών. Την ίδια περίοδο, σε άλλες περιοχές της χώρας, οι οποίες δεν έχουν τα παραπάνω χαρακτηριστικά, ακυρώθηκαν αδειοδοτήσεις παρόμοιων μονάδων για ίδιες παραβιάσεις.

ΣΤ. Οι παραπλανητικοί, άστοχοι, και παράνομοι χειρισμοί που ακολουθήθηκαν κατά την αδειοδότησή τους, εντός προστατευόμενων περιοχών και σε αντιπαράθεση με την κοινωνία, **δεν προάγουν τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)**, αντιθέτως δημιουργούν κοινωνικά κινήματα ενάντια σ' αυτές.

Συγκεκριμένα παραβιάζονται:

1. Το Άρθρο 11 της ΣΛΕΕ, επειδή δεν προωθείται η αειφόρος

ανάπτυξη στην περιοχή.

2. Το άρθρο 191 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), επειδή καταστρατηγούνται οι αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης,

3. Η διεθνή σύμβαση του Aarchus για την διαβούλευση που δεν έγινε και τη συμμετοχή των πολιτών στις ΑΕΠΟ που δεν υπήρξε,

4. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση της Φλωρεντίας, επειδή οι εν λόγω μονάδες θα αλλοιώσουν καθοριστικά και μη αναστρέψιμα το φυσικό τοπίο της λιμνοθάλασσας του Μεσολογγίου μοναδικής ομορφιάς και οικολογικής αξίας,

5. Οι Οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ, καθώς και οι Συμβάσεις της Βέρνης, της Βόννης και του Ρίο, επειδή η εγκατάσταση αυτών των 4 ρυπογόνων μονάδων εντός του Εθνικού Πάρκου, επιφέρει σημαντικούς μη ανατρέψιμους κινδύνους στην προστασία των οικοτόπων αυτών, καθώς και των επαπειλούμενων ειδών που ζουν και ξεχειμωνιάζουν στην Ιστορική λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου.

6. Οι Οδηγίες 2011/92/ΕΕ και 2008/1/ΕΚ, επειδή κατά την αδειοδότηση των εν λόγω μονάδων υπήρξαν αμέλειες, παραλήψεις, παραβιάσεις και σημαντικά λάθη σχετικά με α) τα κριτήρια κατάταξης τους, β) τα κριτήρια χωροθέτησης τους γ) την επεξεργασία εναλλακτικών λύσεων και της μηδενικής λύσης, δ) τη διαδικασία Διαβούλευσης και πραγματικής συμμετοχής του ενδιαφερόμενου κοινού, ε) την πλημμελή αξιολόγηση από την αδειοδοτούσα αρχή κ.α.

7. Η Οδηγία 2009/28/ΕΚ, επειδή η διαδικασία που ακολουθήθηκε δεν συνάδει με την προσπάθεια της Ε.Ε για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Θα ανοίξουν θέσεις εργασίας;

Οι μονάδες είναι πλήρως αυτοματοποιημένες και θα απασχολούν ελάχιστο μόνιμο προσωπικό.

Παρακάτω μπορείτε να δείτε απόσπασμα από την ΜΠΕ παρόμοιας μονάδας Βιορευστών που θέλουν να αδειοδοτηθεί στην γειτονική Καλαβρούζα:

Η δυναμικότητα της μονάδας ως προς την αξιοποίηση των υπολειμμάτων θα είναι το μέγιστο 180kg/hr και θα λειτουργεί περί τις 8.000hr/yr. Οι ώρες λειτουργίας της μονάδας υπολογίζονται ως εξής: η μονάδα είναι πλήρως αυτοματοποιημένη και έχει τη δυνατότητα σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή να λειτουργεί επί 24ώρου βάσεως 365 ημέρες το χρόνο. Άρα οι ώρες λειτουργίας θα είναι 24h x 365d/yr = 8.760hr/yr. Από τις ώρες αυτές αφαιρούνται οι απαιτούμενες ώρες που χρησιμοποιούνται για τις προγραμματισμένες ή έκτακτες συντηρήσεις του εξοπλισμού και υπολογίζεται ότι σε ετήσια βάση οι ώρες λειτουργίας θα είναι κοντά στις 8.000hr/yr.
Σε ετήσια βάση η δυναμικότητα σε πρώτη ύλη βιομάζας θα είναι 1.250tn/yr. Τα παραπάνω μεγέθη αφορούν πλήρη και συνεχή λειτουργία της μονάδας και τροφοδότησής της με τη μέγιστη ποσότητα πρώτης ύλης.
Η μονάδα θα είναι πλήρως αυτοματοποιημένη και συνεπώς το απαιτούμενο προσωπικό θα είναι δύο άτομα μόνιμης απασχόλησης , τα οποία θα εργάζονται ανά βάρδιες για εργασίες όπως αποθήκευση πρώτης ύλης, έλεγχο εξοπλισμού, συντήρηση κτλ.

Από που θα προέρχεται η α’ ύλη;

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει παραγωγή Βιορευστών. Η α’ υλη των μονάδων θα είναι εισαγόμενη από το εξωτερικό.

Επικίνδυνη χωροθέτηση

Το ΤΕΕ Αιτωλοακαρνανίας στις παρατηρήσεις του για τις μονάδες Βιορευστών στο Εθνικό Πάρκο Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου-Αιτωλικού αναφέρει: «Επίσης θα πρέπει να ληφθούν υπ΄ όψιν θέματα που δημιουργούνται από την χωροθέτηση της δραστηριότητας στην συγκεκριμένη περιοχή του Ευηνοχωρίου. Η περιοχή είναι αυξημένης επικινδυνότητας σε πλημμυρικά φαινόμενα με αποτέλεσμα να προκύπτει ζήτημα, αποθήκευσης μέχρι την αξιοποίηση της πρώτης ύλης στην συγκεκριμένη περιοχή του Ευηνοχωρίου καθώς και αποβλήτων (ορυκτέλαια κλπ) μέχρι την διάθεσή τους σε φορείς περισυλλογής – διάθεσης».

Συμπερασματικά

Πρόκειται για μια υπόθεση η οποία θα έχει αρνητικές επιπτώσεις για την περιοχή μας, όχι μόνο στο περιβάλλον αλλά και στην υγεία, την οικονομία, την καθημερινότητα. Τις επιπτώσεις αυτές θα τις νιώσουμε όλοι οι κάτοικοι, ενώ τα όποια οφέλη θα είναι

αποκλειστικά και μόνο για τις τσέπες των επενδυτών.

Ζητάμε την άμεση ανάκληση των αδειών των μονάδων Βιορευστών ώστε να σταματήσει η καταστροφή που σχεδιάστηκε, μεθοδευμένα, χωρίς εμάς και σε βάρος μας.

Πετρέλαια, Εξορύξεις, Φράγματα: Ενέργεια για Τι & για Ποιον; | B-FEST 7 (Βίντεο)

“Πετρέλαια, Εξορύξεις, Φράγματα: Ενέργεια για Τι & για Ποιον;”. Παρακάτω το βίντεο της εκδήλωσης και της συζήτησης που έλαβε χώρα στις 26 Μαϊου 2018 στα πλαίσια του B-FEST 7.

Στην εκδήλωση συμμετέχουν κινήματα για την ενέργεια και το νερό.

Εισηγήσεις:
Βασίλης Καραπάνος (Ανοιχτή Συνέλευση στα Γιάννενα ενάντια στις Εξορύξεις Πετρελαίου)
Τάσος Κεφαλάς (Δίκτυο «Μεσοχώρα-Αχελώος SOS)
Στέφανος Μπατσής (περ. Βαβυλωνία)

Video by **omniatv**, Αντώνης Δημόπουλος

[youtube id=”FGVrtOLwajU”]

Πορεία στα Γιάννενα Ενάντια στις Εξορύξεις Υδρογονανθράκων (φώτο+βίντεο)

Την Παρασκευή, 1/6/2018, πραγματοποιήθηκε πορεία στα Γιάννενα ενάντια στις εξορύξεις υδρογονανθράκων, με μεγάλη συμμετοχή κόσμου.

Στην πορεία μοιράστηκε το παρακάτω κείμενο:

Τον Σεπτέμβρη του 2017 υπογράφτηκε από τον υπουργό ενέργειας και περιβάλλοντος Γ. Σταθάκη η παραχώρηση 4.187 τετραγωνικών χιλιομέτρων για έρευνα και εξόρυξη υδρογονανθράκων σε όλη την Ήπειρο στην πολυεθνική Repsol. Συγκεκριμένα, οι εκτάσεις που

παραχωρήθηκαν βρίσκονται στους δήμους Ζίτσας, Πωγωνίου και Ζαγορίου, καθώς και περιοχές στο νομό θεσπρωτίας και στο δέλτα του ποταμού Καλαμά. Ακόμα, στο σχέδιο αυτό περιλαμβάνονται εκτάσεις που ανήκουν στο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000.

ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΛΑΝΟ ΤΟΥΣ;

11.500 εκρήξεις ανά 50 μέτρα για τη μελέτη πρόκλησης σεισμών κατά τη διάρκεια της έρευνας- που ήδη έχει ξεκινήσει. Το 2021, η πρώτη προγραμματισμένη εξόρυξη στο δήμο Ζίτσας, ο δήμαρχος της οποίας, Μ. Πλιάκος, έχει υπογράψει τη σύμβαση παραχώρησης εκτάσεων στην ισπανική πολυεθνική.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η REPSOL;

Η ισπανική εταιρεία Repsol Oil & Gas έχει παρουσία σε 40 χώρες παγκοσμίως, κυρίως της Λατινικής Αμερικής με αρκετές καταγγελίες για περιβαλλοντικά εγκλήματα και ατυχήματα με διαρροές σε βάρος της. Δραστηριοποιείται σε όλους τους τομείς της διαχείρισης υδρογοναν-θράκων, από την εξόρυξη, στη μεταφορά, στην επεξεργασία, στην πώληση.

ΤΙ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΩΣ ΤΩΡΑ;

Οι δήμοι Ζίτσας, Πωγωνίου και Σουλίου έχουν παραχωρήσει άδεια για έρευνα στην εταιρεία. Η εταιρεία έχει εισβάλλει παρανόμως σε ιδιωτικές εκτάσεις, χωρίς την άδεια των ιδιοκτητών με σκοπό την έρευνα και ακόμα και εκρήξεις.

Η απόσταση των εκρήξεων που αναγραφόταν στη σύμβαση(25-100 m) δεν τηρήθηκε αφού οι σεισμικές εκρήξεις με τη χρήση δυναμίτη ως τώρα έγιναν σε πολύ μικρή απόσταση μεταξύ τους (2-4m).
Έχει ξεκινήσει η αποψίλωση δασικών εκτάσεων στην περιοχή της Ζίτσας και στην περιοχή των Φιλιατών της Θεσπρωτίας.

Όλα αυτά μας βεβαιώνουν για τη στάση των θεσμικών φορέων και της εταιρείας που πριν ήδη ξεκινήσει το έργο δεν νοιάζονται ούτε για τα προσχήματα νομιμότητας.

ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ;

Μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα με καθημερινές μικρές διαρροές από τις εγκαταστάσεις αλλά και από πιθανά ατυχήματα με μεγάλες διαρροές. Αρκετά συχνά φαινόμενα στις εξορύξεις πετρελαίου και μάλιστα από την συγκεκριμένη εταιρεία.

Αποψίλωση μεγάλων δασικών εκτάσεων με παράλληλη μόλυνση του εδάφους αλλά και του αέρα από την καύση. Μείωση των πληθυσμών άγριων ζώων και καταστροφή της μελισσοκομίας, της αμπελουργίας. Επίσης, έχουμε δει την διατάραξη κοινωνικής συνοχής που προκαλούν οι πολυεθνικές στις τοπικές κοινωνίες, όπως ακριβώς συνέβη και στις Σκουριές της Χαλκιδικής. Τέλος, οι θέσεις εργασίας που υπόσχεται η εταιρεία είναι ελάχιστες οι οποίες καλύπτονται κατά κύριο λόγο από ειδικευμένους εργαζόμενους από το εξωτερικό.

ΠΟΙΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΜΕΙΣ;

Η ενημέρωση από πλευρά της εταιρείας, του κράτους και των τοπικών αρχών (βλ.περιφέρεια Ηπείρου και δήμαρχοι) ήταν μηδαμινή, οπότε αποφασίσαμε να ενημερωθούμε και να ενημερώσουμε τους κατοίκους της πόλης για την επερχόμενη λεηλασία. Παράλληλα, έχουμε συμμετάσχει σε παρεμβάσεις στο πεδίο των ερευνών με σκοπό την παρεμπόδιση των συνεργείων της εταιρίας.

Γνωρίζουμε ότι ο μόνος τρόπος για να είναι αποτελεσματικά τέτοια κινήματα είναι να οργανώνονται με αμεσοδημοκρατικό τρόπο, όπου ο κάθε πολίτης μπορεί να συμμετέχει ισότιμα. Για τον παραπάνω λόγο, αποφασίσαμε να ανακοινώνουμε δημόσια τις συνελεύσεις μας, δημιουργώντας έναν ανοιχτό πόλο αντίστασης στη μεγαλύτερη πόλη κοντά στο κέντρο των εξορύξεων. Διαφωνούμε με τα κόμματα με τη πρακτική της ανάθεσης και επιλέγουμε εμείς οι ίδιοι να αποφασίζουμε τις θέσεις και την πρακτική μας. Ασκούμε κριτική στη λογική της ανάπτυξης και της υπερεκμετάλλευσης των φυσικών πόρων.

Το πετρέλαιο και οι υδρογονάνθρακες είναι μια ξεπερασμένη πηγή

ενέργειας, η εξόρυξη των οποίων έχει καταστροφικές συνέπειες για το περιβάλλον και τις τοπικές κοινωνίες όπου έχει γίνει. Για αυτό οπουδήποτε στον κόσμο πηγαίνουν οι πετρελαϊκές, οι άνθρωποι οργανώνονται εναντίον τους.
Εκτός από τη συνέλευση στα Γιάννενα και την πρωτοβουλία κατοίκων, συνελεύσεις έχουν δημιουργηθεί σε Άρτα, Πρέβεζα, θεσπρωτία και Αθήνα με σκοπό την ενημέρωση και την κινητοποίηση ενάντια στην έρευνα και την εξόρυξη υδρογονανθράκων και πετρελαίου στην Ήπειρο.

Ανοιχτή Συνέλευση στα Γιάννενα ενάντια στα πετρέλαια

Την πορεία της 1η Ιουνίου συνδιοργάνωσαν οι Πρωτοβουλίες Ιωαννίνων, Άρτας, Πρέβεζας, θεσπρωτίας και η Πρωτοβουλία Αθήνας ενάντια στις εξορύξεις πετρελαίου.

Συμμετείχαν και δήλωσαν τη στήριξη τους οι εξής:

 Όλες οι παρατάξεις του Δήμου Ζαγορίου Μέλη του Δ.Σ. της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Σύλλογος Μανιταρόφιλων Ιωαννίνων Κίνηση Καθαρός Καλαμάς Σύλλογος προστασίας Αράχθου Ορειβατικός Σύλλογος Ιωαννίνων Ανοιχτή συνέλευση στα Γιάννενα ενάντια στις εξορύξεις Χειρονομία-Αντιεξουσιαστική Κίνηση Κουκλοθέατρο Αντράλα Κροταλάρτα Πολυφωνικό καραβάνι Γιάννης Χαλδούπης με την ορχήστρα του Παρατηρητήριο μεταλλευτικών δραστηριοτήτων Σωματείο Μετάλλου Ιωαννίνων Πολιτιστικός Σύλλογος Πολύδροσου Πολιτιστικός Εξωραϊστικός Σύλλογος Καστάνιανης Πωγωνίου Ιωαννίνων Σεμπρεβίβα Από κοινού συνέλευση για την αποανάπτυξη και την άμεση δημοκρατία Εναλλακτική δράση για ποιότητα ζωής Αντισπισιστές ακτιβιστές και βίγκαν ενάντια στον περιβαλλοντικό όλεθρο, τη λεηλασία της φύσης και των άγριων ζώων Greenpeace ΑΝΤΑΡΣΥΑ Νέο Αριστερό Ρεύμα Ηπείρου-Κέρκυρας-Λευκάδας Νεολαία Κομμουνιστική Απελευθέρωση ΣΕΚ Λαϊκή Ενότητα Οικολόγοι Πράσινοι Πράσινοι Αλληλεγγύη Μ.Λ.ΚΚΕ ΟΚΔΕ ΕΠΑΜ Ιωαννίνων Diem 25 Κόκκινη Κινηματική

Οικολογία (Κόκκοι) Εργατικός Αγώνας Ιωαννίνων Δικτύωση για μια ριζοσπαστική αριστερά Λαϊκή αντίσταση Αριστερή Αντιιμπεριαλιστική Συνεργασία Αριστερή Παρέμβαση Ηπείρου Αριστερή Παρέμβαση Ιωαννίνων ΔΡΑΣΥ Δημοτική Παράταξη Γιάννενα τώρα Αριστερή Κίνηση Μηχανικών Ηπείρου

Φωτορεπορτάζ: **Nikos Thetakis**

Η Λιμνοθάλασσα Καταστρέφεται, Ο Υπουργός Κωφεύει (+audio)

Το ηχητικό της **εκπομπής της Βαβυλωνίας** (24/11) με μέλη της Πρωτοβουλίας Πολιτών Λιμνοθάλλαζα:

Ακολουθεί το κείμενο από την Πρωτοβουλία Πολιτών Λιμνοθάλλαζα:

Η Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου-Αιτωλικού αποτελεί έναν από τους πιο πλούσιους υδροβιότοπους της Ευρώπης, είναι η μεγαλύτερη ενιαία λιμνοθάλασσα στην Ελλάδα και μία από τις μεγαλύτερες της Μεσογείου. Έχει χαρακτηριστεί ως Εθνικό Πάρκο και προστατεύεται από τις συνθήκες Ramsar και Natura 2000. Η περιοχή περιλαμβάνει ένα από τα πιο σπάνια και ποικίλα σε φυσικές διαπλάσεις οικοσυστήματα. Είναι, επίσης, ένας από τους πιο φημισμένους ιχθυοπαραγωγικούς τόπους στην Ελλάδα.

Αυτό ακριβώς το περιβάλλον επιλέχθηκε για την λειτουργία 4 μονάδων παραγωγής ενέργειας από καύση εισαγόμενων βιορευστών καυσίμων.

Αν και η διαδικασία αδειοδοτήσεων είχε ήδη ξεκινήσει από το 2013, το θέμα αναδείχθηκε στις αρχές του 2017, όταν εμφανίστηκε στην τοπική ειδησεογραφία.

Ήδη, από το καλοκαίρι του 2014 η εταιρία είχε καταθέσει τις περιβαλλοντικές μελέτες και είχε πάρει έγκριση για την αεριοποίηση βιομάζας (γεωργικών υπολειμμάτων). Μετά, όμως, από 3 διαδοχικές τροποποιήσεις των ΜΠΕ, η πρώτη ύλη και ο τρόπος παραγωγής και λειτουργίας άλλαξαν καθοριστικά, με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας να γίνεται, τελικά, με καύση βιορευστών (τηγανέλαιων), τα οποία κυρίως θα εισάγονται από το εξωτερικό. Συνεπώς, αίρεται το βασικό επιχείρημα της αρχικής χωροθέτησης των μονάδων (αυτό της εγγύτητας στην πρώτη ύλη), ενώ ακυρώνεται και η «μηδενική λύση», που αναφέρεται στην ανάγκη επεξεργασίας των αγροτικών υπολειμμάτωνυπολειμμάτων.

Πλέον, η κατασκευή τους στο Εθνικό Πάρκο Λιμνοθάλασσας καθίσταται αδικαιολόγητη και άκυρη, δεδομένου ότι εν λόγω μονάδες δεν συνδέονται με την αγροτική ή άλλου είδους τοπική παραγωγή.

Μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Οι ΜΠΕ βρίθουν κραυγαλέων λαθών και ανακριβειών αναφερόμενες στην περιοχή, αφού κάνουν λόγο για “ορεινό μειονεκτικό όγκο” με “ημιβραχώδες έδαφος, με μέτριες κλίσεις” και “κυρίαρχη βλάστηση αυτή του καλαμιού”, χαρακτηριστικά της περίπτωσης «απρόσεκτη αντιγραφή – επικόλληση»! Μάλιστα, ως μόνη πηγή ρύπανσης της περιοχής αναφέρεται το οδικό δίκτυο Ναυπάκτου – Λιδωρικίου – Άμφισσας, το οποίο απέχει γεωγραφικά 30-80 χλμ. (και οδικώς 43-131 χλμ.) από την περιοχή εγκατάστασης, ενώ δεν λαμβάνουν υπόψη το εργοστάσιο άλατος ΚΑΛΛΑΣ και το πυρηνελαιουργείο της περιοχής. Αποκρύπτουν, δε, τη σημαντική εκπομπή θερμότητας, η οποία αποτελεί βασική παράμετρος σε τέτοιες μονάδες.

Επιπλέον, ατεκμηρίωτη και αντιεπιστημονική από την αρχή μέχρι το τέλος της μπορεί να χαρακτηριστεί η μελέτη συνολικής διαχείρισης και διασποράς ρύπων (η οποία ζητήθηκε από τον Φορέα Διαχείρισης Λ/θ ως μέρος της ειδικής οικολογικής αξιολόγησης που προβλέπεται για παρεμβάσεις τέτοιου μεγέθους στο Εθνικό Πάρκο) όσον αφορά στην εκπομπή θερμότητας, την

τέφρα, τα υγρά και αέρια απόβλητα, τα καρκινογόνα οξείδια του αζώτου και το μονοξείδιο του άνθρακα, καθώς καταλήγει σε αυθαίρετα συμπεράσματα, χωρίς να γίνεται καμία ανάλυση κλιματολογικών και περιβαλλοντικών δεδομένων. Τέλος, δεν διεξήχθη η ειδική ορνιθολογική μελέτη, καθώς θεωρήθηκε περιττή, ενώ απουσιάζει πλήρως η περιγραφή βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων.

Μονάδες βιορευστών

Παρόμοιες μελέτες εγκρίνονται, είτε εν αγνοία της τοπικής κοινωνίας είτε με την αρνητική γνωμοδότηση των αιρετών φορέων της, σε όλη την επικράτεια (Βόνιτσα, Ρόδος, Βόλος, Κρήτη, Τρίκαλα κ.α.).

Παρόλα αυτά, κανένας φορέας δεν μελέτησε το θέμα. Ως εκ τούτου, ο παραπλανητικός τίτλος του έργου το οδήγησε σε λανθασμένη περιβαλλοντική κατάταξη, ώστε η έγκριση να δοθεί από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου – Δ.Ελλάδας – Ιονίου (αντί του υπουργείου Περιβάλλοντος), χωρίς -ως φαίνεται- καν να διαβαστούν οι μελέτες. Οι τοπικοί φορείς,

ακόμα και αυτοί που είναι επιφορτισμένοι με την προστασία του Εθνικού Πάρκου (Φορέας Διαχείρισης Λιμνοθάλασσας), είτε δεν ενημερώθηκαν για τις τροποποιήσεις, είτε -ακόμη χειρότερα- γνώριζαν και και δεν αξιολόγησαν τις μελέτες (ΜΠΕ – Μελέτη διασποράς) όπως έπρεπε. Τελικά, λόγω της απόκρυψης της επένδυσης από την τοπική κοινωνία, δεν έγινε ποτέ ουσιαστικά δημόσια διαβούλευση επί του θέματος, οι ενδιαφερόμενοι πολίτες δεν συμμετείχαν στη λήψη των αποφάσεων και η προσφυγή πολιτών στο Υπ. Περιβάλλοντος απορρίφθηκε για καθαρά τυπικούς λόγους (ως εκπρόθεσμη). Επιπλέον, καταγγελία που έχει γίνει από τον Ιούνιο στο Σώμα Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης δεν έχει ακόμα εξεταστεί, οι προσπάθειες για να διακοπούν οι εργασίες μέσω της Υπηρεσίας Δόμησης πέφτουν στο κενό, ενώ τα έργα συνεχίζονται με γοργούς ρυθμούς.

Σε κάθε νομική διαμάχη μεταξύ πολιτών και επενδυτών, οι δεύτεροι μοιάζει να χαίρουν μιας προκλητικά ύποπτης μεροληψίας εκ μέρους των διοικητικών υπηρεσιών αναφορικά με τους χρόνους αντίδρασης, τη στιγμή που οι αρμόδιοι (αιρετοί και διορισμένοι) απλά πετούν το μπαλάκι ο ένας στον άλλον, δηλώνοντας άγνοια ή/και αναρμοδιότητα.

Εκτός όλων των παραπάνω, η συνολική επένδυση φαίνεται να είναι σκόπιμα κατατμημένη σε 4 μονάδες ισχύος μικρότερης του 1MW, με στόχο οι επενδυτές να απαλλάσσονται από διάφορες άδειες και ελέγχους. Τα βιορευστά, βάσει Ευρωπαϊκής νομοθεσίας, θεωρούνται Ανανεώσιμη Πηγή Ενέργειας, το οποίο σημαίνει ότι οι εν λόγω μονάδες θα πωλούν στη ΔΕΗ ακριβή ενέργεια, με το κόστος να επιβαρύνει τους πολίτες (μέσω του ΕΤΜΕΑΡ στους λογαριασμούς της ΔΕΗ). Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν πρόκειται για μια μεμονωμένη «επένδυση», καθώς γνωρίζουμε ότι έχουν αδειοδοτηθεί και άλλες, ενώ ακόμα περισσότερες βρίσκονται στην διαδικασία μελέτης.

[youtube id="2n-V97EOfeM"]

Εθνικό Πάρκο ή Βιομηχανική Ζώνη;

Βρισκόμαστε μπροστά στον άμεσο κίνδυνο μετατροπής της λιμνοθάλασσας από φυσικό προστατευόμενο τοπίο εξαιρετικής ομορφιάς σε βιομηχανική ζώνη, με πρόσχημα την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ. Η δραστηριότητα αυτή δεν καλύπτει καμία απολύτως τοπική ανάγκη, ενώ ωφελεί αποκλειστικά τους κερδοσκόπους – "επενδυτές" και ρίχνει τα οικονομικά και περιβαλλοντικά βάρη στην πλάτη της τοπικής κοινωνίας.

Όλα αυτά σε μια περιοχή που ως μοναδική διέξοδο έχει την ήπια οικοτουριστική ανάπτυξη και την εκμετάλλευση των τοπικών προϊόντων, το μέλλον της οποίας μοιάζει να χάνεται πίσω απ' τους καπνούς των καμένων βιορευστών που θα επιβαρύνουν ανεπιστρεπτί το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία.

Επιπρόσθετα, επισημαίνεται ότι όλες οι σκόπιμες αστοχίες και τα λάθη που έγιναν κατά τη χωροθέτηση και αδειοδότηση των μονάδων αυτών, αλλά και η καθολική αντίθεση της κοινωνίας σ' αυτές, τραυματίζουν ανεπανόρθωτα τις προσπάθειες της Ε.Ε. για ευαισθητοποίηση των κοινωνιών στη χρήση των ΑΠΕ.

Από τη στιγμή που το θέμα έγινε γνωστό, στην ευρύτερη περιοχή του Μεσολογγίου αναπτύχθηκε ένα ισχυρό κίνημα πολιτών, σε μια προσπάθεια να αποφευχθεί η καταστροφή.

[youtube id="iTzyHUkP90k"]

Διακριτική μεταχείριση από τον Αν. Υπουργό Περιβάλλοντος Σ. Φάμελλο

Μετά από μήνες ενημερώσεων, αντιδράσεων, συζητήσεων και παρεμβάσεων σε όλα τα επίπεδα, ο αγώνας μας απέδωσε καρπούς, με την κυβέρνηση επιτέλους να περνά νομοθετική ρύθμιση που φαίνεται να προστατεύει (ως ένα βαθμό) περιοχές υψηλής παραγωγικότητας από την επέλαση τέτοιων μονάδων. Παρά ταύτα, ο αρμόδιος Αναπληρωτής Υπουργός Περιβάλλοντος κ. Σ. Φάμελλος, σε μια επίδειξη αναλγησίας, αρνείται να ακούσει τη φωνή της τοπικής κοινωνίας, να δει τις εξόφθαλμες παρανομίες και να επανεξετάσει τις άδειες των ήδη υπό κατασκευή μονάδων, εμμένοντας σε τυπικότητες και δίνοντας, ουσιαστικά, το πράσινο φως για τη λειτουργία τους! Αξίζει, μάλιστα, να υπογραμμιστεί ότι στην εκλογική του περιφέρεια, έθεσε οριστικό τέλος στη λειτουργία αντίστοιχων μονάδων.

Τα παραπάνω αποτελούν εμφανή διακριτή αντιμετώπιση κατά της κοινωνίας του Μεσολογγίου.

Ο υπουργός οφείλει να σταματήσει άμεσα αυτό το έγκλημα σε βάρος μιας προστατευόμενης περιοχής απαράμιλλου φυσικού κάλλους και μοναδικής βιοποικιλότητας, από αυτές που ολοένα και λιγοστεύουν στην χώρα μας, ώστε να αποφευχθεί και το βαρύτατο πρόστιμο που πιθανότατα θα επιβληθεί από την Ε.Ε. στο Ελληνικό κράτος (και ουσιαστικά θα επιβαρύνει τους πολίτες της χώρας), δεδομένης της κατάθεσης στο προσεχές διάστημα αναφοράς στην Επιτροπή Αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

[youtube id=”9IQpKiYW_1A”]

limnothallaza@gmail.com

https://limnothallaza.wordpress.com
https://www.facebook.com/limnothallaza/

Η Διαχείριση της Ενέργειας και οι Απαντήσεις των Κινημάτων (Βίντεο)

Μία συνάντηση του κινήματος για τη διάσωση του **Αχελώου** και του κινήματος για τη διάσωση της **Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου** έγινε στον ΕΚΧ Νοσότρος την Πέμπτη 25 Νοεμβρίου. Μία συνάντηση των δύο άκρων του Αχελώου, το ένα από τις πηγές του στη Νότια Πίνδο και το άλλο από τις εκβολές του – παιδί των οποίων είναι η ζωοφόρος Λίμνοθάλασσα του Μεσολλογγίου.

Μία εξαιρετική συζήτηση για το ζήτημα της **ενέργειας**, της πράσινης ενέργειας όπως προσπαθεί να ονομάσει η κυβέρνηση Σύριζα την καταστροφική για το περιβάλλον πολιτική της.

Ομιλητές:
Όλγα Δασκαλή (Δικηγόρος, Λιμνοθάλλαζα)
Νίκος Ιωάννου (Μεσοχώρα Αχελώος SOS)
Στέφανος Μπατσής (Αντιεξουσιαστική Κίνηση Αθήνας)

[youtube id=”6dxV91yNuSk”]

Η διαχείριση της ενέργειας και οι απαντήσεις των κινημάτων

Ομιλητές:
Όλγα Δασκαλή, δικηγόρος (Λιμνοθάλλασα).
Νικός Ιωάννου, (Μεσοχώρα Αχελώος SOS).
Στέφανος Μπατσής, (Αντιεξουσιαστική Κίνηση Αθήνας).

Πέμπτη 23/11/17 8:00

Nosotros

Θεμιστοκλέους 66 – Εξάρχεια

Μικρό Οδοιπορικό στα Μέτωπα Υπεράσπισης του Νερού

Γιώργος Παπαχριστοδούλου

Το μικρό οδοιπορικό μας στα τρέχοντα κοινωνικά μέτωπα της υπεράσπισης του νερού ως ελεύθερου φυσικού κοινωνικού αγαθού ξεκινά από την Κρήτη, μια από τις περιοχές της χώρας που αντιμετωπίζει τον κίνδυνο ερημοποίησης, όπως συμβαίνει με τη δυτική Στερεά Ελλάδα, το μεγαλύτερο μέρος της Πελοποννήσου, την ορεινή ζώνη των Ιονίων νήσων, τα νησιά του Αιγαίου, την Εύβοια και μέρος της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Θράκης.

Την παραπάνω οδυνηρή προοπτική για την βιοποικιλότητα, το νερό και το έδαφος του νησιού, δεν συμμερίστηκε η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας η οποία πρόσφατα ενέκρινε το επενδυτικό σχέδιο «**Ίτανος Γαία**» που αφορά το Κάβο Σίδερο στην περιοχή της Σητείας. Ειδικότερα, πρόκειται για την περίφημη επένδυση κοντά στο Φοινικοδάσος του Βάι στην οποία εμπλέκεται άμεσα η μονή Τοπλού και μια εταιρεία βρετανικών συμφερόντων.

Τον Μάιο του 2016, 17 φορείς και 123 πολίτες προσέφυγαν για την ακύρωση του Προεδρικού Διατάγματος και παρόλο που η επίμαχη περιοχή έχει ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000, ενώ επιμέρους τμήματά της έχουν χαρακτηρισθεί ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) για την ορνιθοπανίδα, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι μπορεί να προχωρήσει ένα σχέδιο κατασκευής τουριστικών κατοικιών το οποίο, πέρα από την προώθηση του μοντέλου του μαζικού τουρισμού, απειλεί τους υδάτινους πόρους της περιοχής καθώς προβλέπει τη δημιουργία γηπέδου γκολφ. Όπως είναι γνωστό, ένα τέτοιο γήπεδο έχει μεγάλες απαιτήσεις άρδευσης, έστω και εποχικές, γεγονός που σημαίνει μεγάλη κατανάλωση νερού. Συγκεκριμένα, σε έναν χρόνο ένα γήπεδο γκολφ καταναλώνει περίπου 1.000.000 μ3 νερό, όσο καταναλώνει, δηλαδή, την ίδια χρονική περίοδο μια πόλη με πληθυσμό 11.000 κατοίκων! Αναρωτιέται λοιπόν κανείς ποιες θα

είναι οι επιπτώσεις από τη συγκεκριμένη επένδυση όσον αφορά την επάρκεια του νερού στην πλέον ξηροθερμική περιοχή της Ευρώπης, που ήδη από το 1995 έχει ενταχθεί στις επικίνδυνες για ερημοποίηση περιοχές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η απόφαση του ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου μπορεί να αποκτήσει πιλοτικό χαρακτήρα για αντίστοιχα σχέδια που απειλούν τους φυσικούς πόρους και προωθούνται με τη μέθοδο του *fast track* την οποία εγκαινίασε το παλιό πολιτικό σύστημα των ΝΔ-ΠΑΣΟΚ και υιοθετεί σήμερα, με μαεστρικό τρόπο, η πρώτη φορά Αριστερά. Όπως αναφέρεται στην απόφαση, το επενδυτικό σχέδιο, έχει χαρακτηριστεί από το 2012 στρατηγική επένδυση με απόφαση της Διυπουργικής Επιτροπής Στρατηγικών Επενδύσεων, που σημαίνει ότι για να εξυπηρετηθεί μια επιθετική επιχειρηματικότητα, παρακάμπτονται οι αντιρρήσεις των περιβαλλοντικών οργανώσεων και των πολιτών και η περιβαλλοντική νομοθεσία.

- **ΡΕΘΥΜΝΟ:**

Η προστασία του νερού απασχολεί και όσους αντιστέκονται σε φαραωνικές εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν το νερό για ενεργειακούς σκοπούς, μακριά από τις κοινωνικές ανάγκες.

Σε πρόσφατη ανακοίνωσή της η **Συντονιστική Ομάδα Ρεθύμνου του Παγκρήτιου Δικτύου κατά των βιομηχανικών ΑΠΕ** αναφέρεται στον υβριδικό σταθμό της ΤΕΡΝΑ στο φράγμα Ποταμών. Σημειώνει: «Το φράγμα Ποταμών σχεδιάστηκε για “την άρδευση του κάμπου του Ρεθύμνου και την ουσιαστική ενίσχυση της υδροδότησης του Δήμου Ρεθύμνου”. Όλες οι εγκρίσεις Περιβαλλοντικών Όρων που του έχουν δοθεί αφορούν αποκλειστικά την ύδρευση των δήμων Ρεθύμνου και Αρκαδίου και την άρδευση 25.820 στρεμμάτων σε δήμους Ρεθύμνου και Αρκαδίου. Ωστόσο, λίγο πριν τα εγκαίνια του φράγματος το 2009, άρχισαν να προετοιμάζουν την κοινή γνώμη για την “ενεργειακή αξιοποίηση” του».

Μετά την υπογραφή της συμφωνίας με την ΤΕΡΝΑ, το 2012, ο Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης ΑΕ συμπεριφέρεται πλέον

απροκάλυπτα ως πλασιέ, διαφημίζοντας το “μεγάλο αναπτυξιακό έργο”, τον υβριδικό της ΤΕΡΝΑ», συνεχίζει η επιτροπή και θέτει το ακόλουθο ερώτημα:

«Για ποιόν είναι “αναπτυξιακό” ένα έργο που θα καταστρέψει ανεπιστρεπτί τόσες προστατευόμενες περιοχές σε Ρέθυμνο, Αμάρι και Σητεία για να παράγεται ρεύμα 50 MW για 8 ώρες μόνο την ημέρα, το οποίο θα πουλιέται στο δίκτυο προς 236 ευρώ η μεγαβατώρα όταν η λιανική τιμή της μεγαβατώρας στο διασυνδεδεμένο δίκτυο είναι 70 ευρώ;»

Με λίγα λόγια: Τόσα χρόνια, η προπαγάνδα των εταιρειών ΑΠΕ υποστήριζε ότι θα σωθεί ο πλανήτης με την αξιοποίηση του ήλιου και του αέρα και θα κλείσουν τα θερμοηλεκτρικά εργοστάσια. Κι αφού ξεριζώθηκαν χιλιάδες στρέμματα πολύτιμης βλάστησης και τσιμεντώθηκαν βουνά για να γεμίσουν ανεμογεννήτριες, η ΤΕΡΝΑ ομολογεί πως όχι μόνο δεν μας σώζουν οι ανεμογεννήτριες αλλά το ασταθές ρεύμα που παράγουν δημιουργεί προβλήματα στο δίκτυο και στα θερμοηλεκτρικά εργοστάσια!».

- **ΦΘΙΩΤΙΔΑ:**

Αρνητικές μπορεί να αποδειχτούν οι εξελίξεις όσον αφορά το νερό στην περιοχή της Φθιώτιδας. Όπως ανακοίνωσε στις 24 Ιουλίου το υπουργείο Τουρισμού υπογράφηκε το Προεδρικό Διάταγμα για την οριοθέτηση του Atalanti Hills, της πρώτης Περιοχής Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) σε μη παραθαλάσσια περιοχή στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στον Έξαρχο της Αταλάντης.

Στην ανακοίνωσή του το υπουργείο υποστηρίζει ότι βασικό χαρακτηριστικό της επένδυσης αποτελεί «το περιορισμένο περιβαλλοντικό αποτύπωμα καθώς οι κτηριακές εγκαταστάσεις θα καλύψουν μόνο το 2,56% της συνολικής έκτασης της ΠΟΤΑ, δηλαδή 420 από τα 12.500 στρέμματα».

Δεν λέει ωστόσο κουβέντα για την κατασκευή τριών γηπέδων γκολφ (18 οπών το καθένα), τα οποία απειλούν να στραγγίσουν τα υδάτινα αποθέματα της περιοχής. Όπως αναφέραμε στην αρχή, ένα

γήπεδο γκολφ απαιτεί ετησίως όσο νερό καταναλώνει μια πόλη με πληθυσμό 11.000 κατοίκων.

Τι άλλες επιπτώσεις στο περιβάλλον έχει όμως ο τουρισμός τύπου γκολφ;

Για να συντηρηθεί ο χλοοτάπητας των γηπέδων απαιτείται επίσης εντατική χρήση φυτοφαρμάκων, τα οποία είναι κυρίως χημικά και όχι οργανικά. Έτσι, προκαλείται ρύπανση και αλάτωση του εδάφους, ρύπανση των επιφανειακών και υπογείων υδάτων καθώς και της τοπικής ατμόσφαιρας. Η εγκατάσταση γηπέδων γκολφ έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή των χρήσεων γης, μέσα από τη δημιουργία μεγάλης κλίμακας υποδομών, σε βάρος παραγωγικών δραστηριοτήτων όπως η γεωργία.

Πώς συμβιβάζεται λοιπόν το συγκεκριμένο μοντέλο τουριστικής μονοκαλλιέργειας με την δημόσια συζήτηση που αναπτύσσεται, εν μέσω οικονομικής ύφεσης, για την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας, όταν δεσμεύεται ένας πολύτιμος φυσικός πόρος όπως το νερό;

- **ΕΥΒΟΙΑ:**

Στην ίδια περιοχή, αυτήν της Στερεάς Ελλάδας, το τελευταίο χρονικό διάστημα δραστηριοποιείται εκ νέου η ομάδα πολιτών για τη διάσωση και ανάδειξη του υγροβιότοπου του Κολοβρέχτη. Ο υγροβιότοπος βρίσκεται στα σύνορα των δήμων Μεσσαπίων-Διρφύων και Χαλκιδέων, μεταξύ Ψαχνών και Νέας Αρτάκης, στην κεντρική Εύβοια. Στον Κολοβρέχτη έχουν καταγραφεί 193 είδη πουλιών εκ των οποίων τα 56 προστατευόμενα (ερωδιοί, χαλκόκοτες, γλαρόνια, πρασινοκέφαλες πάπιες, γερακίνες, καλημάνες).

Την τελευταία 30ετία η λογική του κέρδους σε βάρος Φύσης-Κοινωνίας, η συστηματική αδιαφορία πολιτείας και αυτοδιοίκησης, παρά τις κατά καιρούς αναλαμπές, πλήττουν θανάσιμα τον υγροβιότοπο. Με τον χρόνο ο Κολοβρέχτης υποβαθμίζεται περιβαλλοντικά, μειώνεται η έκταση του, ενώ οι πολίτες της περιοχής στερούνται την πρόσβαση σε ένα σημαντικό φυσικό και κοινωνικό πόρο.

Η ομάδα πολιτών διεκδικεί την άμεση απομάκρυνση των καταπατητών, την προστασία της καμμένης περιοχής, την φυσική αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημιάς, όπως προβλέπει η ελληνική και κοινοτική νομοθεσία, την απόδοση των καταπατημένων εκτάσεων στον υγρότοπο, τη διενέργεια συστηματικών ελέγχων με δημιουργία παρατηρητηρίου της ρύπανσης των νερών, τη δημιουργία ενός δημόσιου προγράμματος διαχείρισης του βιότοπου, την εγκατάσταση παρατηρητηρίων για τα πουλιά, τη μελέτη της χλωρίδας και της πανίδας, την προώθηση του ήπιου φυσιολατρικού τουρισμού, της παράκτιας αλιείας.

- **ΒΟΛΟΣ:**

Τον αγώνα τους για την προστασία του νερού από τη ρύπανση συνεχίζουν και οι κάτοικοι του Βόλου, όπου φέτος συγκροτήθηκε η *Συμμαχία για το Νερό*. Η *Συμμαχία για το Νερό*, η οποία αντιστέκεται σθεναρά στη χλωρίωση των πηγαίων νερών στα χωριά του Πηλίου, αγωνίζεται με στόχο την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και του νερού ως κοινωνικό και δημόσιο αγαθό.

Για την έξαρση του φυτοπλαγκτόν, η οποία παρατηρήθηκε φέτος στις ακτές του Παγασητικού κόλπου, θεωρεί ότι απαιτείται η έγκυρη και επιστημονική μελέτη του φαινομένου έτσι ώστε να εντοπιστούν και να αντιμετωπιστούν οι πραγματικές αιτίες που το προκαλούν. Την ίδια ώρα καθολικό αίτημα της κοινωνίας είναι από τη μια η λειτουργία του Βιολογικού Καθαρισμού στο μέγιστο βαθμό και από την άλλη η προστασία της θάλασσας από κάθε είδους ρύπανση (βιομηχανικά λύματα, κοκ).

- **ΘΑΣΟΣ:**

Προβλήματα με την υδροδότηση της αντιμετωπίζει αυτό το καλοκαίρι η Θάσος. Σε ανακοίνωση της με ημερομηνία 26 Ιουλίου, η ανοιχτή επιτροπή Θάσος νερό SOS σημειώνει:

«Οι διακοπές υδροδότησης στη θάσο δεν οφείλονται σε ανομβρία. Όπως τονίζουν όλοι οι ειδικοί επιστήμονες έχουμε υπερεπαρκείς βροχές, ενώ και το έδαφος του νησιού μας είναι ιδανικό για να

συγκρατεί το νερό, χάρη στη σύσταση και τη διαμόρφωσή του. Η λειψυδρία οφείλεται στην ανορθολογική διαχείριση του υπεράφθονου φυσικού νερού από τη ΔΕΥΑΘ. Είτε αυτή οφείλεται σε ανικανότητα είτε σε ανομολόγητα σχέδια, το αποτέλεσμα είναι το ίδιο. Το νησί μας καίγεται. Οι ζωές μας βλάπτονται. Η δημόσια υγεία κινδυνεύει. Οι επιχειρήσεις μας ζημιώνονται. Μπορούμε και πρέπει να τα σταματήσουμε όλα αυτά. Το οφείλουμε στους εαυτούς μας και στα παιδιά μας.

Δυστυχώς, τα προβλήματα αυτά απαξιώνουν τον δημόσιο χαρακτήρα της ΔΕΥΑΘ προετοιμάζοντας το έδαφος για την ιδιωτικοποίησή της. Σε όλες τις χώρες που έπεσαν στα νύχια των πολυεθνικών, οι ιδιωτικοποιήσεις ξεκίνησαν με τέτοιες διακοπές και υποβάθμιση της ποιότητας του νερού. Έτσι ο κόσμος, που αγνοεί τον πραγματικό υπαίτιο, εξεγείρεται ενάντια στη δημόσια ύδρευση, ελπίζοντας ότι κάποια πολυεθνική-επενδυτής θα φέρει βελτιώσεις. Αυτό όμως που έγινε παντού όπου προχώρησε η ιδιωτικοποίηση, ήταν η πολυεθνική να αρπάξει τις υποδομές, να πολλαπλασιάσει την τιμή του νερού για να αυξήσει τα κέρδη της και να χειροτερέψει δραματικά τις παροχές για να μειώσει τα έξοδά της».

Η επιτροπή διοργανώνει συναυλία με τη συμμετοχή του Αργύρη Μπακιρτζή, την Παρασκευή 4 Αυγούστου, στις Αποθήκες του Μεταλλευτικού Συγκροτήματος Θάσου (Παλατάκι) Λιμεναρίων.

- **ΣΚΙΟΥΡΙΕΣ:**

Το νερό βρίσκεται στο επίκεντρο του αγώνα και στην κατεχόμενη ΒΑ Χαλκιδική, όπου αυτές τις ημέρες στη Μεγάλη Παναγιά διοργανώνεται δεκαήμερο αγώνα με εκδηλώσεις, συζητήσεις και δράσεις στο βουνό το οποίο προορίζεται να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα της Ελντοράντο Γκολντ και της ανεξέλεγκτης μεταλλευτικής δραστηριότητας. Όπως τονίζουν οι κάτοικοι της περιοχής οι υδατικοί πόροι της ΒΑ Χαλκιδικής αφήνονται στο έλεος της εταιρείας Ελληνικός Χρυσός, το επενδυτικό σχέδιο της οποίας προβλέπει μαζικές αποστραγγίσεις και υποβάθμιση της ποιότητάς τους καθώς το Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής

Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Κεντρικής Μακεδονίας που εγκρίθηκε το 2014, δεν είχε στόχο την προστασία των νερών της περιοχής αλλά την προστασία των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων και του εγκεκριμένου Επενδυτικού Σχεδίου της Ελληνικός Χρυσός.

- **ΑΧΕΛΩΟΣ:**

Ολοκληρώνουμε το οδοιπορικό μας με τη μάχη – σύμβολο του οικολογικού κινήματος, μια μάχη που αφορά την υπεράσπιση του φυσικού περιβάλλοντος των κοινών αγαθών από τη λεηλασία της «ανάπτυξης», ό,τι προσωπείο κι αν φοράει αυτή. Πρόκειται φυσικά για την εκτροπή του Αχελώου, σχέδιο το οποίο δεν εγκαταλείπεται από τη στιγμή που το υπουργείο περιβάλλοντος, και προσωπικά ο αναπληρωτής υπουργός Περιβάλλοντος Σωκράτης Φάμελλος, προωθούν τη λειτουργία του μεγάλου υδροηλεκτρικού φράγματος στη Μεσοχώρα, που αποτελεί έργο κεφαλής στο σχέδιο της εκτροπής.

Το μέτωπο κατά του φράγματος μεγαλώνει με κορύφωση τον μήνα Αύγουστο με διαδήλωση στη Μεσοχώρα την Κυριακή 13 Αυγούστου, ενώ τις προηγούμενες ημέρες διοργανώνονται δραστηριότητες από τους κατοίκους του χωριού, την αυτόνομη συνάντηση αγώνα και το πανελλαδικό δίκτυο «Μεσοχώρα-Αχελώος SOS».

Σε ανακοίνωση του το δίκτυο επισημαίνει «το κράτος και η ΔΕΗ αντιμετωπίζουν το ποτάμι, τα νερά και, γενικότερα, τους φυσικούς πόρους, σαν αντικείμενο εκμετάλλευσης και σαν μέσο για να αντληθούν υλικοί πόροι. Ανοίγουν διάπλατα τον δρόμο στην ιδιωτικοποίηση των νερών και της ενέργειας. Δεν νοιάζονται για το αν και το νέο τους σχέδιο θα συνεχίσει να έχει τεράστιες περιβαλλοντικές επιπτώσεις και αν θα οδηγήσει στον αφανισμό της Μεσοχώρας». Καταλήγοντας απαιτεί την οριστική ακύρωση του σχεδίου εκτροπής και το γκρέμισμα του φράγματος Μεσοχώρας.

***Το οδοιπορικό μετα*δόθηκε ραδιοφωνικά τη *Δευτέρα 31 Ιουλίου στην* αυτοδιαχειριζόμενη *εκπομπή «Π*άγιες και διαρκείς ανάγκες στην ΕΡΤ Χανίων». Το ηχητικό της εκπομπής εδώ:**

Democratic Energy and Climate Change

Thoughts on the book "This changes everything" by Naomi Klein

Yavor Tarinski

Today, man is still, or more than ever, man's enemy, not only because he continues as much as ever to give himself over to massacres of his fellow kind, but also because he is sawing off the branch on which he is sitting: the environment.
Cornelius Castoriadis[1]

Climate change, caused by human activity, is forcing itself to the center of public debates. And that shouldn't surprise us since the crisis it's about to cause is of much bigger magnitude than any other economic or refugee crisis we have experienced by now. If such a crisis occurs it is possible that it will change the face of the planet entirely, possibly making it uninhabitable for humans as well as for most animal species. This gives new strength and importance to the debate about how we will continue the development of our societies, without endangering our very existence.

The carbon emissions being released into the atmosphere as a result of burning fossil fuels are amongst the main factors responsible for global warming. And the fact that the energy of our highly technological societies is being delivered mainly through these non-renewable and polluting resources raises further questions about what could replace them and what would it take for such a change to occur.

In her book *This Changes Everything* Naomi Klein investigates in depth these urgent questions. She demonstrates the

limitations and disadvantages of centralized energy sources such as nuclear energy and natural gases, both embedded in the contemporary corporatist, top-down model. She argues for transition towards localized, democratically managed renewables that will prioritize human and environmental needs before profits and autocratic interests – i.e. they will be turned into commons. The proposal of commons-based system beyond the dogma of constant economic growth is being shared by a growing number of thinkers, social movements and communities (see also: The Commons as paradigm beyond state and market).

Business, state and ecologic crisis

However for such a transition to be initiated we can't rely on the business community, as Klein demonstrates at length in *This Changes Everything,* reviewing the fruitless, often even harmful to the ecologic cause, collaborations between the big green organizations and the corporate sector[2]. No private company will dedicate its resources to a developementalist model that prioritize human lives and nature before profits. By design these entities are based on growth through profiteering and expanding markets by all means necessary. For example, even when they do engage with renewables they use them in the frames of the capitalist growth doctrine, creating environmentally harmful and community excluding but highly profitable in capitalist terms, gigantic, centralized solar or wind parks etc. Furthermore, the energy sector, she notes, is contemporarily constrained from turning to renewables on larger scale because of the exponential growth it is currently enjoying amidst the shale gas boom[3].

The state, on the other hand, is traditionally seen as the sole alternative to the private sector, thus a potential ally against the polluting multinationals. But statist entities have proven to tend towards centralization, bureaucracy and unacountability, and thus disconnected from local needs and experiences. These very states are deeply embedded in the

growth based extractivist imaginary of capitalist globalization, as Naomi Klein points out, state-owned companies, ranging from Scandinavian ‘social democracies’ to ‘pink tide’ governments, like the one of Ecuador[4], that wreck nature by extracting resources to trade in global markets[5]. The top-down socialist states of the past, with their five-year plans, were equally destructive of nature, as well as remote from the societies whom they were supposedly ‘developing’. This is ever more evident from today’s China, whose Communist Party is easily and eagerly adjusting its policies to the extractivist agenda, sacrificing even the air its subjects breathe in the name of economic growth.

Instead, a new approach is needed for such a crisis to be tackled efficiently. It cannot be resolved by mere reforms – as we saw, the capitalist economic model and the statist top-down decision-making processes are essentially predisposed towards enforcing, not preventing the ecologic crisis. This poses the need of a holistic systemic alternative, compelling us to think outside the dominant institutions and come up with new ones that already exist in the margins of society.

Towards a new energy paradigm

One such proposal is the creation of democratically managed utilities, like energy cooperatives or commons, that are managed by the communities that use them. Such a model strives at local sustainability and satisfaction of human needs (reflected by its participatory character) instead at profiteering and growth. This will enable communities to have control over their energy sources, in contrast with other ones managed privately or by the state, thus directing them away from dirty fossil fuels and towards much needed renewables. Naomi Klein notes that such types of commons-based renewables can be cheaper than dirtier alternatives. One of the reasons is they can be a source of income for their communities when unused power is being fed back to the grid[6].

Decentralization and communal participation are of great importance for the successful acceptance of renewables by society. Klein speaks[7] of many reasons why communities would rebel against large-scale, privately or state owned ones – from the noise of densely positioned wind turbines to the threat of inflicting damage to wild life and ecosystems posed by gigantic solar parks. In contrast, communally owned, locally based renewables are hugely accepted by local residents due to their smaller, human and environmentally friendly scale, the energetic autarchy they provide for their communities, revenues from selling back to the grid and so on.

Germany's energy sector has long been examplary for the establishment of many such utilities[8]. Nearly half of its renewable energy is coming from such sources in the hands of farmers and citizen groups. Amongst them are many energy cooperatives, which amount close to a staggering nine hundred. These utilities play a dual role: simultaneously they produce clean power and generate revenue for their communities by selling back to the grid.

Germany's predecessor in this field however is Denmark[9]. In the 1970s and 1980s, more than 40% of the country's electricity was coming from renewables – mostly wind. And roughly 85% of them were owned by farmers and cooperatives. As in Germany, Denmark's most commited actors to sustainable energy were not statist entities or privately owned companies but local communities. In the last few years many multinationals have entered the energy sector of the country, creating difficulties for the communal renewable utilities.

Transitional strategy

As we observed above we can't overcome the ecologic crisis through the private sector and the nation-state. Dimitrios Roussopoulos, coming from the tradition of social ecology, emphasises firmly that the overcoming of the ecological crisis can be done in a stateless and directly-democratic manner[10].

In a way Naomi Klein's thought intersects this logic by emphasizing the potential grassroots social movements and communities have to resist and initiate bottom-up solutions to the climate crisis[11].

History shows us that the main enforcer of emancipatory social changes was not artificial managerial mechanisms like the nation-states but society itself. The abolition of slavery, the introduction of universal suffrage rights, the eight hour work day and many more were all product of struggles waged and won by social movements over governments and authorities. The environmental cause is no different; however, as Klein and Roussopoulos also suggest, it has to be understood as part of a wider emancipatory struggle in order to overcome the weaknesses that it currently suffers from, such as the messianism it often embraces, the neglecting of other causes and the elitist attitude it sometimes has.

One way to approach these and many more weaknesses is for the ecological movements to be radically democratized. Thus professional "negotiators" will be replaced by assemblies of rank-and-file activists and concerned citizens, creating healthy human relationships and linking these movements with society – i.e. emphasizing the public squares rather than the luxurious corporate or government offices and dimming the separation between "activists" and "ordinary people". With no top-down "professional" leadership to collaborate with political and economic elites, the messianism and elitism couldn't easily find fertile soil to grow. And since the environmental matters are interlinked, the social movements that deal with them should have an intertwined character. This would imply the establishment of networks of groups, each leading its fight, but collaborating on a global level with other ones.

The interaction of the ecological movements with other social movements is of crucial importance. One of the reasons is that all spheres of human life are interconnected, and this

includes humanity’s relationship with nature. As we have seen above capitalist economics, mixed with top-down bureaucracy, influences our health as well as that of the planet and so on. Thus anti-capitalists, ecologists and direct democracy movements should all collaborate with one another, transfusing from one struggle into another.

Such collaboration could prove very fertile especially for the ecological movements. For example the growing number of municipal platforms participating in local elections, like the recently established in Spain *Network of Cities for the Common Good*[12], could provide friendlier environment for communally owned and managed renewable co-ops. The *Olympia for All* municipal platform in Olympia, Washington (USA), for instance, has made environmental commitments in its platform[13], showing an ecologically friendly face. In a globalized system, hostile towards grassroots initiatives, as we saw from the Denmark’s experience where the liberalization of the market gave hard a time to energy co-ops, the radicalization of municipalities could provide much needed breathing space for collaborative experiments.

Conclusion

The climate crisis is quickly unfolding and we hear about it more all the time from scientists, journalists and even Hollywood blockbusters. We see its signs in the form of natural disasters that appear with greater frequency and destructiveness. But the dominant institutions are unable to tackle it successfully. It’s not without reason to suggest that it is not because of lack of political will, but a consequence of the growth-based top-down politico-economic system which nowadays squeezes all of the Earth. The resistance takes a global shape: activists from the US, experienced in the anti-shale gas struggle, share their experience with Canadian communities resisting fracking, who on their part share their know-how with French movements struggling against shale gas extraction and so on[14], leading

to some major victories in the form of bans on fracking in municipalities across Canada and USA and in all of France.

However, for the effective tackling of the climate crisis, a more holistic approach is needed. This struggle has to be integrated into a political, direct-democratic project, one that goes beyond “ecology” alone. Otherwise, as Cornelius Castoriadis warns us, a focus on ecology alone can potentially give rise to neo-fascist, messianic ideologies and the establishment of authoritarian regimes, who then impose draconian restrictions on a panic-stricken and apathetic population[15].

---

[1] Castoriadis, Cornelius. *The Rising Tide of Insignificancy (The Big Sleep).* (2003). p.122

[2] Klein, Naomi. Magical Thinking. In *This Changes Everything* (pp. 191-290). Penguin Books 2015

[3] Klein, Naomi. *This Changes Everything*. Penguin Books 2015. p130

[4] See also: https://www.ecuadorreview.com/e-news-ecuador/international-press/tudayme-a-village-convicted-to-disappear/

[5] Ibid, pp.176-182

[6] Ibid, p.133

[7] Ibid, p.132

[8] Ibid, p.131

[9] Ibid, p.131

[10]

https://new-compass.net/articles/interview-dimitri-roussopoulos

[11] Klein, Naomi. *This Changes Everything*. Penguin Books 2015. p.459

[12] https://roarmag.org/magazine/anti-capitalist-politics-21st-century/

[13] https://olympiaforall.org/index.php/platform/

[14] Klein, Naomi. *This Changes Everything*. Penguin Books 2015. pp.303-304

[15] Castoriadis, Cornelius. The Rising Tide of Insignificancy (The Big Sleep). (2003). p.116.

Πόλεμοι για το Νερό στα Βαλκάνια

Στέφανος Μπατσής

Από τα φαραωνικά σχέδια εκτροπής του διεθνικού ποταμού Αώου (Vjose στα αλβανικά) και την ιδιωτικοποίηση των δημοσίων δικτύων ύδρευσης στις μεγαλύτερες ελληνικές πόλεις (στη Θεσσαλονίκη της ΕΥΑΘ και προσεχώς στην Αθήνα της ΕΥΔΑΠ) μέχρι τους αυθαίρετους σχεδιασμούς των λόμπι της ενέργειας και των κυβερνήσεων για συστηματική φραγματοποίηση ποταμών σε Τουρκία, Αλβανία και Μακεδονία, γίνεται όλο και πιο φανερό ότι ο πόλεμος για το νερό έχει μεταφερθεί στα Βαλκάνια.

Συνοπτικά, οι ενεργειακοί κι επενδυτικοί αυτοί σχεδιασμοί περιλαμβάνουν την κατασκευή σχεδόν εξακοσίων φραγμάτων με

υδροηλεκτρικούς σταθμούς κατά μήκος των ποταμών των Βαλκανίων (το μεγαλύτερο μέρος των οποίων βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση φιλοξενώντας αξιοσημείωτους υγροβιότοπους), χρηματοδοτούμενων από διεθνείς οργανισμούς όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανάπτυξης κι Ανασυγκρότησης, και εκατοντάδων ακόμη στην Τουρκία – με αρκετά από αυτά να έχουν ήδη προκαλέσει ανυπολόγιστη υποβάθμιση του περιβάλλοντος αλλά και των τοπικών κοινωνιών και πολιτισμών. Πρόσφατα παραδείγματα, τα σχέδια για μεγάλα φράγματα στο ποτάμιο σύστημα του Αώου στην ελληνική επικράτεια (ένα μέσα στη χαράδρα του Αώου και δύο στον ποταμό Σαραντάπορο), η εν εξελίξει φραγματοποίηση των ποταμών Αώου, Δρίνου (Drin) και Δεβόλη (Devoll) στην Αλβανία καθώς και η κατασκευή φραγμάτων και υδροηλεκτρικών σταθμών μέσα στην καρδιά του Εθνικού Πάρκου του Μάβροβο στη Μακεδονία.

Παράλληλα, το νερό ως φυσικό, κοινό αγαθό απειλείται και υποβαθμίζεται με την ιδιωτικοποίηση των δημόσιων δικτύων ύδρευσης και άρδευσης, τα οποία περνούν στα χέρια των πολυεθνικών του εμπορίου νερού, με συνέπεια την ελλιπή συντήρηση των υποδομών και την υπέρογκη αύξηση των τιμών (όπως έχει αποδείξει το παράδειγμα της δυτικής Ευρώπης, η οποία επιστρέφει σταδιακά στην κρατική ή δημοτική διαχείριση). Ήδη έχει προχωρήσει ο διαγωνισμός πώλησης της ΕΥΑΘ στη Θεσσαλονίκη, ενώ μεθοδεύεται επικοινωνιακά και αυτή της ΕΥΔΑΠ στην Αθήνα. Ακόμη, στις περιοχές των Βαλκανίων, τις πλέον πλούσιες σε υδάτινο δυναμικό, παραχωρείται με χαριστικές συμβάσεις το δικαίωμα άντλησης νερού σε μεγάλες εταιρείες εμφιάλωσης, με την κοινωνική ανταποδοτικότητα να είναι από ελάχιστη έως μηδαμινή. Τέλος, είναι πολλές οι περιπτώσεις όπου αρχέγονες πηγές καταστρέφονται εξαιτίας των φαραωνικών αναπτυξιακών σχεδιασμών (π.χ. η εξόρυξη χρυσού στη Χαλκιδική απειλεί το μεγαλύτερο απόθεμα πόσιμου νερού της περιοχής) ή υποβαθμίζεται σταθερά η σημασία τους για τις τοπικές κοινωνίες, για να μεθοδευτεί μ΄ αυτόν τον τρόπο η ιδιωτικοποίηση των δικτύων (π.χ. η χλωρίωση των πηγών του Πηλίου από τη ΔΕΥΑΜΒ).

Αξίζει να σημειωθεί εδώ πως η επίθεση αυτή στους υδάτινους πόρους και τα υδάτινα συστήματα των Βαλκανίων μπορεί να παίρνει διάφορες μορφές (εκτροπές, φραγματοποίηση, ιδιωτικοποιήσεις, εμπόριο νερού κτλ.), ωστόσο διαπνέεται από μια κοινή αντίληψη. Διατυπώνεται ως αναπτυξιακός μονόδρομος με πρόφαση είτε την ενεργειακή αυτάρκεια μεγάλων περιοχών (χαρακτηριστικό το παράδειγμα της Αλβανίας) είτε τον «εξορθολογισμό» της διαχείρισης των υδάτινων πόρων (δίκτυα ύδρευσης και άρδευσης). Μεθοδεύεται υπό το βάρος της οικονομικής κρίσης και του εκσυγχρονισμού και η ουσία της είναι βαθιά αντικοινωνική, καθώς αποστερεί από το νερό το χαρακτήρα του κοινού, φυσικού αγαθού και το αποσυνδέει από τα κοινωνικά, ιστορικά και πολιτισμικά του συμφραζόμενα. Πρόκειται για την επίθεση της μεγάλης κλίμακας του κράτους και των αγορών στη μικροκλίμακα των τοπικών κοινωνιών, των οποίων η πολιτισμική ιδιαιτερότητα και η ιστορική ταυτότητα είναι συχνά άρρηκτα συνδεδεμένη με τα υδάτινα οικοσυστήματα –κάτι που απηχείται όχι μόνο στις παραδόσεις και τους θρύλους των εκάστοτε περιοχών αλλά και στους ξεχωριστούς και μοναδικούς τρόπους με τους οποίους οι κοινωνίες διαχειρίζονταν τους υδάτινους πόρους.

Για να κατανοήσουμε τι σημαίνουν όλα αυτά για τη ζωή μας, αρκεί να σκεφτούμε τι σημαίνει να υπόκεινται στο αγοραίο κέρδος βασικά φυσικά, κοινωνικά αγαθά όπως το νερό, η ενέργεια ή η αποκομιδή σκουπιδιών. Η διεθνής εμπειρία μας προσφέρει χρήσιμα παραδείγματα. Από τη Βολιβία όπου η ιδιωτικοποίηση του νερού προκάλεσε υπέρογκες αυξήσεις στα φτωχά στρώματα και εξεγέρσεις (η περίπτωση της Κοτσαμπάμπα), στην Νάπολη όπου έχουμε δει να διεξάγεται κι ο περιβόητος πόλεμος των σκουπιδιών αφού η αποκομιδή τους είναι δουλεία της Καμόρα, ή την Αλβανία όπου η ιδιωτική εταιρεία ενέργειας αφήνει πολλές φορές μέχρι και πέντε ώρες τη μέρα τους πολίτες της Αλβανίας χωρίς ρεύμα καθώς είναι πιο προσοδοφόρο να πουλάει το ρεύμα στην Ιταλία και την Ελλάδα.

Η αντίληψή μας γύρω από το ζήτημα της διαχείρισης του νερού

και η οργάνωση των αντιστάσεων ενάντια στην ιδιωτικοποίησή του διαπερνώνται από την πεποίθησή πως το νερό αποτελεί κοινό αγαθό. Στον αντίποδα, Κράτος και Αγορά αντιμετωπίζουν το νερό ως αγαθό προς πώληση, ως εμπόρευμα. Βλέπουν πίσω από τον έλεγχο του νερού τον έλεγχο της κοινωνίας, την πατεντοποίηση και τον έλεγχο της ζωής μας. Ωστόσο, η ιστορικά βιωμένη κοινωνική εμπειρία έχει αποδείξει ότι ο αέρας, το νερό, ο ήλιος είναι κοινά φυσικά αγαθά τα οποία ανήκουν σε όλους και για αυτό δεν μπορούν να γίνουν αντικείμενο αποκλειστικής ιδιοποίησης από κανέναν.

Ενάντια στο ψευδεπίγραφο δίλημμα κρατικής ή ιδιωτικής διαχείρισης των δημοσίων αγαθών, του νερού εν προκειμένω, απαντούμε πως το θέμα της διαχείρισης του νερού είναι βαθιά κοινωνικό-πολιτικό. Δεν μπορεί να υπόκειται ούτε στους αυθαίρετους κρατικούς σχεδιασμούς, που δεν απηχούν τις απόψεις, τη βούληση των πολιτών και των τοπικών κοινωνιών, ούτε στην παγκόσμιας εμβέλειας απόπειρα των κερδοσκοπικών λόμπι (νερού-ενέργειας) να πατεντάρουν τη φύση και τη ζωή, για να μας την πουλήσουν αργότερα. Προτάσσουμε, λοιπόν, μια ριζική αντιστροφή προοπτικής για να ανήκουμε εμείς στη φύση, κι όχι αυτή σε μας. Στη fast track λεηλασία των δημόσιων φυσικών πόρων μπορούμε να απαντήσουμε με κοινωνικό έλεγχο και αμεσοδημοκρατική διαχείριση. Κανείς δεν είναι πιο αρμόδιος για τη διαχείριση και τον έλεγχο των δημοσίων αγαθών απ’ την κοινωνία και τις τοπικές κοινότητες.

Στην επιθετική εξάπλωση την επιχειρήσεων στα νερά των Βαλκανίων και της Τουρκίας, η απάντηση των κοινωνιών χρειάζεται να είναι αποφασιστική και συντονισμένη. Χρειάζεται η δικτύωση των τοπικών αγώνων, για να μπορέσουμε να βάλουμε φραγμό στα σχέδια των εταιρικών λόμπι, για τη διάσωση των νερών. Απαιτείται, τέλος, η κατανόηση των κοινών ποιοτικών χαρακτηριστικών αυτής της επέλασης, ώστε η απεύθυνση των κινημάτων και των κινήσεων να γίνεται πλέον σε βαλκανικό -αν όχι σε παγκόσμιο- επίπεδο.

Η Πυρηνική Διαστροφή στα Βαλκάνια

Νίκος Ιωάννου

Πριν 25 χρόνια, όταν το Τσέρνομπιλ έσκασε στις πυρηνικές καρδιές μας, πήραμε κι εμείς λίγη μυρωδιά από τα αντιπυρηνικά κινήματα της Ευρώπης και της Αμερικής. Μια μεγάλη αντιπυρηνική διαδήλωση στην Αθήνα ήταν το αποτέλεσμα, κι όλα μετά ξεχάστηκαν. Το γνωστό «Πυρηνικά, όχι ευχαριστώ» βεβαίως έγινε ένα πολύ διαδεδομένο σύμβολο. Όμως δεν αρκούσε αυτό. Στην Ελλάδα ποτέ δεν αναπτύχθηκε αντιπυρηνικό κίνημα. Ίσως δεν αισθανθήκαμε εδώ ποτέ άμεσα την απειλή. Τα σύνορα μιας χώρας όμως δεν σταματούν τη ραδιενέργεια. Πέραν της Βουλγαρίας όπου προωθείται δεύτερος πυρηνικός σταθμός, εκτός της συνέχισης του παμπάλαιου Κοζλοντούι, η φιλόδοξη ενεργειακά Τουρκία ετοιμάζει το πυρηνικό της πρότζεκτ.

Το ευρωπαϊκό ενεργειακό λόμπι, κυρίως το ιδιαιτέρων πυρηνικών συμφερόντων γαλλικό, ονειρεύεται σταθμούς στην Αλβανία, στη Μακεδονία και φυσικά στην Ελλάδα. Τις δύο τελευταίες δεκαετίες η Γαλλία έχει αναπτύξει πολύ την πυρηνική της τεχνολογία, κατέχοντας ισχυρή θέση στην παγκόσμια αγορά ενέργειας και συνεχώς σπρώχνει προς την κατασκευή νέων σταθμών. Το τεράστιο κόστος κατασκευής ενός πυρηνικού σταθμού ενέργειας δικαιολογεί τη συγκρότηση ενός επιθετικού λόμπι που απλώνει τα πλοκάμια του στις κυβερνήσεις, στα ΜΜΕ, ακόμα και σε οικολογικές ΜΚΟ. Αν συνυπολογίσουμε δε το κόστος διαχείρισης των πυρηνικών αποβλήτων, το κόστος συντήρησης και αποκατάστασης των παλιών αντιδραστήρων κ.λπ., τότε μιλάμε για μια αγορά με μεγάλο κύκλο συμφερόντων. Με δέλεαρ αυτά τα συμφέροντα, οι Γάλλοι πολιορκούν τα Βαλκάνια με μεγάλο ανταγωνιστή τούς Ρώσους.

Δεν τους πτόησε το δυστύχημα της Φουκουσίμα, μεγαλύτερης βλαπτικότητας απ’ ό,τι φαίνεται κι από αυτό του Τσέρνομπιλ. Η εμμονή των Ιαπώνων να πείσουν τον κόσμο τους για τις ανύπαρκτες επιπτώσεις μάς θύμισε τους Κνίτες του ’86 που κατανάλωναν τσερνομπιλικά προϊόντα δημοσίως.

Οι κορώνες των πυρηνικών στελεχών για επανεξέταση και βελτίωση των όρων ασφαλείας των πυρηνικών αντιδραστήρων μοιάζουν με αυτές των προκατόχων τους το 1986. Οι κομπασμοί των Γάλλων ότι κατέχουν την πιο ασφαλή τεχνολογία έγιναν σιωπή μετά το μικρό μεν, ατύχημα δε, σε πυρηνικό αντιδραστήρα λίγους μήνες μετά τη Φουκουσίμα.

Τι σημαίνει παλιός αντιδραστήρας; Και πότε λέμε ότι είναι παλιός; Τι σημαίνει διαχείριση πυρηνικών αποβλήτων; Πώς είναι δυνατόν ένα πυρηνικό ατύχημα να επηρεάζει άμεσα το μισό ημισφαίριο και έμμεσα το άλλο μισό και να μιλάνε κάποιοι για πράσινη ενέργεια;

Αυτά είναι μερικά από τα ερωτήματα που οι Έλληνες και λοιποί Βαλκάνιοι θα χρειαστεί να απαντήσουν σύντομα. Οι σχεδιασμοί των ενεργειακών λόμπι και των κυβερνήσεων για την περιοχή περιλαμβάνουν τα πάντα: πετρέλαιο, φυσικό αέριο, πυρηνικά, φωτοβολταϊκά, αιολικά πάρκα, ό,τι μπορεί να ενταχθεί στην αγορά της ενέργειας.

Γιατί πρέπει να παράγουμε αυτήν την ενέργεια, για ποιον θα την παράγουμε και τι ενέργεια θα παράγουμε; Αυτό είναι ένα άλλο ερώτημα που έθεσαν οι πολίτες κατά του λιθάνθρακα και κέρδισαν μια μάχη. Το ίδιο ερώτημα τίθεται σε κάθε ενεργειακό ζήτημα και ειδικά στα πυρηνικά. Ήδη διατυπώνεται από αντιπυρηνικούς ακτιβιστές, έστω δειλά, στην Τουρκία και τη Βουλγαρία. Στα Βαλκάνια όμως το «όχι στα πυρηνικά» δεν μπορεί να είναι σε εθνικό επίπεδο. Εδώ είναι όλα τόσο κοντά!

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 3

George Monbiot: Χαμένος Κόσμος

George Monbiot

Νομίζεις ότι συζητάς για τεχνολογίες και γρήγορα ανακαλύπτεις ότι συζητάς ιδεολογικά συστήματα. Η μάχη ανάμεσα στους οικολόγους σχετικά με το πώς ή αν θα παρέχεται ενέργεια στο μέλλον είναι η κωδικοποίηση ενός μεγαλύτερου ερωτήματος: ποιοι είμαστε, ποιοι θέλουμε να γίνουμε, πώς θέλουμε να εξελιχθεί η κοινωνία. Μπροστά σε αυτές τις ανησυχίες, τα τεχνικά ζητήματα -κόστος ανά ώρα μεγαβάτ, συγκέντρωση άνθρακα στην ατμόσφαιρα, καρκίνοι ανά sievert- έχουν λίγη σημασία. Επιλέγουμε την τεχνολογία -ή την απουσία της- σύμφωνα με ένα σύνολο πεποιθήσεων· πεποιθήσεις που τις περισσότερες φορές δεν ελέγχουμε επαρκώς.

Η θέση ενάντια στην εγκατάλειψη της πυρηνικής ενέργειας, για παράδειγμα, είναι απλή: θα αντικατασταθεί είτε από ορυκτά καύσιμα είτε, εναλλακτικά, από ανανεώσιμες πηγές οι οποίες θα πρέπει, προηγουμένως, να αντικαταστήσουν τα ορυκτά καύσιμα. Σε κάθε περίπτωση, τα αέρια του θερμοκηπίου, οι καταστροφές, οι ανθρώπινοι θάνατοι και οι τραυματισμοί θα αυξηθούν.

Η θέση ενάντια στη μείωση παροχής ηλεκτρισμού είναι εξίσου σαφής. Για παράδειγμα, η αναφορά του Zero Carbon Britain που εκδόθηκε από το Κέντρο Εναλλακτικής Τεχνολογίας ζητά 55% μείωση στη συνολική ζήτηση για ενέργεια μέχρι το 2030: ένας στόχος που ένθερμα υποστηρίζω. Προβλέπει, επίσης, σχεδόν διπλασιασμό στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (1). Ο λόγος είναι ότι ο πιο βιώσιμος τρόπος απεξάρτησης των μεταφορών και της θέρμανσης από τον άνθρακα είναι η αντικατάσταση των ορυκτών καυσίμων από ηλεκτρική ενέργεια με χαμηλές εκπομπές άνθρακα.

Αν κόψουμε την ηλεκτρική παροχή είμαστε εγκλωβισμένοι στο πετρέλαιο και το φυσικό αέριο. Αν κλείσουμε τους πυρηνικούς αντιδραστήρες, πρέπει να δεχτούμε μια μεγαλύτερη εξάπλωση των ανανεώσιμων πηγών από αυτή που προτείνεται. Δεδομένων των αντιδράσεων του κόσμου στην αύξηση των αιολικών πάρκων και των νέων ηλεκτρικών γραμμών, αυτό θα είναι δύσκολο.

Η ερώτηση για τα πυρηνικά οδηγεί τη σκέψη στο ζήτημα της ηλεκτρικής ενέργειας. Η απεξάρτηση της οικονομίας από τον άνθρακα συνεπάγεται αύξηση των υποδομών. Οι υποδομές είναι άσχημες, καταστροφικές και ελέγχονται από απομακρυσμένες κυβερνήσεις κι εταιρείες. Αυτό διχάζει καθώς η ίδια κοσμοθεώρηση μας λέει ότι πρέπει να μειώσουμε τις εκπομπές, να υπερασπιστούμε τα τοπία μας και να αντισταθούμε τόσο στο κράτος όσο και στις μεγάλες επιχειρήσεις. Οι τέσσερις αυτοί στόχοι έρχονται σε αντίθεση.

Αλλά ακόμη κι αν δεχτούμε την επέκταση των υποδομών, το τεχνοκρατικό όραμα του υπολογισμού του άνθρακα, που έχω υποστηρίξει, είναι και πάλι προβληματικό. **Το πρόβλημα είναι ότι επιδιώκει να εξυπηρετήσει ένα σύστημα που δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί: ένα σύστημα που απαιτεί διαρκή οικονομική ανάπτυξη.** Θα μπορούσαμε, όπως το Zero Carbon Britain προβλέπει, να έχουμε απεξαρτηθεί από τον άνθρακα μέχρι το 2030. Η ανάπτυξη, τότε, θα απαιτήσει ότι θα πρέπει να απεξαρτηθούμε ξανά από την αρχή έως το 2050, το 2070 και ούτω καθεξής.

Η παραπάνω λύση θα είχε νόημα μόνον αν η οικονομία οδηγηθεί σε μια σταθερή κατάσταση. Αλλά όσο πιο συγκεκριμένο γίνεται το όραμα, τόσο πιο μακρινό μοιάζει. Η σταθερή οικονομία θα ήταν πολιτικά δυνατή μόνο αν κατορθώσουμε να πειστούμε να σταματήσουμε την αρπαγή. Αυτό, με τη σειρά του, θα ήταν εφικτό μόνο αν αισθανόμασταν πιο ασφαλείς. Αλλά ο παγκόσμιος ανταγωνισμός και τα πλήγματα που προκαλεί στις συντάξεις, την κοινωνική πρόνοια, τις δημόσιες υπηρεσίες και τη σταθερή απασχόληση κάνει τους ανθρώπους λιγότερο ασφαλείς, προτρέποντας να αρπάξουμε για τους εαυτούς μας όσα περισσότερα

μπορούμε.

Αν αυτό το όραμα φαίνεται απίθανο, ας δούμε τις εναλλακτικές λύσεις. Στην τελευταία έκδοση του εξαιρετικού περιοδικού του «The Land», ο Simon Fairlie απαντά οργισμένα στην επισήμανσή μου ότι πρέπει να λάβουμε υπόψη τη βιομηχανία στην επιλογή των πηγών ενέργειας (2). Το άρθρο του αναδεικνύει ένα αξιοπρόσεκτο πρόβλημα που σπάνια δίνουμε σημασία: ότι οι περισσότεροι από εκείνους που υποστηρίζουν μια αυτάρκη και αυτόνομη οικονομία βασισμένη στην αγροτική παραγωγή δεν έχουν μεριμνήσει για τις κατασκευές. Δεν μιλάω για το μηνιαίο ένθετο σκουπίδι των Financial Times «How to Spend It».

Μιλώ για την ενέργεια που απαιτείται για να φτιάξουμε τούβλα, γυαλί, μεταλλικά εργαλεία και σκεύη, υφάσματα (εκτός από τα χειροποίητα μάλλινα που προτείνει να φοράμε ο Fairlie), κεραμικά και σαπούνι: πράγματα που σχεδόν ο καθένας βλέπει ως στοιχειώδεις αναγκαιότητες.

Άνθρωποι σαν τον Fairlie πραγματικά προτείνουν ότι μπορούμε να κάνουμε χωρίς αυτά; Αν όχι, τι πηγές ενέργειας προτείνουν να χρησιμοποιούμε; Οι ξυλάνθρακες για άλλη μια φορά θα φέρουν τη βιομηχανία σε άμεσο ανταγωνισμό με τη γεωργία, θα συνεισφέρουν στην εξάπλωση της πείνας και θα εξασφαλίσουν ότι τα προϊόντα που κατασκευάζονται προορίζονται για τους πολύ πλούσιους. (Θυμηθείτε, όπως ο E.A. Wrigley υπογραμμίζει, ότι το ήμισυ της έκτασης της Μεγάλης Βρετανίας θα μπορούσε να παράγει αρκετό κάρβουνο για να κατασκευαστούν 1,25 εκατ. τόνοι σιδερόβεργες - ένα κλάσμα της τρέχουσας ζήτησης- και τίποτε παραπάνω) (3). **Μια ειλικρινής οικολογία πρέπει να εξηγήσει ποια προϊόντα πρέπει να εξακολουθήσουν να κατασκευάζονται, ποια όχι και ποιες πηγές ενέργειας θέλουμε για αυτές τις κατασκευές.**

Υπάρχει ένα μεγαλύτερο πρόβλημα εδώ: ακόμη κι αν συμπεριλάβουμε κάποιες κατασκευές, αλλά οραματιζόμαστε, όπως ο Fairlie, μια μαζική συρρίκνωση κι επιστροφή σε μια οικονομία βασισμένη στη γη, πώς θα πάρουμε τον κόσμο με το μέρος μας; Πού είναι η διάθεση του κόσμου για μια τέτοια μετάβαση;

Μια τρίτη ομάδα προσπαθεί να αποφύγει τέτοιου είδους αντιφάσεις προβλέποντας ότι το πρόβλημα θα λυθεί με την κατάρρευση του συστήματος: η καταστροφή είναι η σωτηρία μας. Η οικονομική κατάρρευση, ισχυρίζονται, επίκειται και θα είναι εξιλεωτική. Πιστεύω ότι αυτό είναι λάθος και από τις δύο απόψεις.

Την τελευταία εβδομάδα συνέβη κάτι εκπληκτικό: ο Fatih Birol, επικεφαλής οικονομολόγος του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας, αποκάλυψε ότι έχουμε φτάσει στο σημείο καμπής στην παραγωγή πετρελαίου (peak oil). «Πιστεύουμε ότι η παραγωγή αργού πετρελαίου έχει ήδη φτάσει στο σημείο καμπής από το 2006» (4). Αν αυτό είναι αλήθεια, πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα θυμωμένοι με τον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας. Το 2005 ο εκτελεστικός διευθυντής του αποκαλούσε αυτούς που είχαν προβλέψει ότι φτάνουμε στο σημείο καμπής «καταστροφολόγους» (5). Μέχρι το 2008 (δύο χρόνια μετά το χρονικό σημείο που ισχυρίζεται ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας ότι φτάσαμε στην καμπή), ο οργανισμός συνέχισε να αποκλείει την πιθανότητα να συμβεί (6, 7).

Αλλά αυτό θέτει ένα νέο ερώτημα σε εμάς τους οικολόγους: γιατί η παγκόσμια οικονομία δεν έχει καταρρεύσει, όπως είχαμε προβλέψει; Όντως ταρακουνήθηκε, αλλά κυρίως για άλλους λόγους. Τώρα η παγκόσμια ανάπτυξη επιστρέφει για να πάρει εκδίκηση: έφτασε το 4,6% τον περασμένο χρόνο (8) και το ΔΝΤ προβλέπει σχεδόν το ίδιο για το 2011 και το 2012 (9). Ο λόγος, όπως ο Birol προσπάθησε να εξηγήσει, είναι ότι το φυσικό αέριο και η άμμος πετρελαίου ήδη καλύπτουν το κενό. Όχι μόνο φαίνεται ότι η οικονομία είναι πιο ανθεκτική στα ενεργειακά σοκ από όσο θεωρούσαμε, αλλά και το αποτέλεσμα αυτών είναι αύξηση κι όχι μείωση της περιβαλλοντικής καταστροφής.

Το πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε δεν είναι ότι έχουμε λίγα ορυκτά καύσιμα αλλά πολλά. Καθώς το πετρέλαιο μειώνεται, οι οικονομίες θα στραφούν στην άμμο πετρελαίου, το αέριο και τον άνθρακα· καθώς ο εύκολα προσβάσιμος άνθρακας θα μειώνεται, θα στραφούν σε πολύ βαθιά κοιτάσματα (με χρήση υπόγειας

αεριοποίησης για να τα εκμεταλλευτούν) και στο μεθάνιο. Το ίδιο πιθανόν να ισχύει για όλα τα μεταλλεύματα: θα τα βρίσκουμε, αλλά για να τα εκμεταλλευτούμε θα καταστρέφουμε το μεγαλύτερο μέρος της επιφάνειας του πλανήτη. Έχουμε πολλές μη ανανεώσιμες πηγές όλων των ειδών για να συμπληρώσουμε τα λείψανα των ανανεώσιμων: δάση, έδαφος, ψάρια, φρέσκο νερό, καιρός. **Η κατάρρευση θα έρθει κάποια μέρα, αλλά όχι πριν πάρουμε τα πάντα μαζί μας.**

Κι αν ακόμη είχαμε μια άμεση οικονομική καταστροφή, δεν είναι σίγουρο ότι το αποτέλεσμα θα ήταν μείωση της καταστροφικής μας δυνατότητας. Στην ανατολική Αφρική, για παράδειγμα, έχω δει πως, όταν οι προμήθειες παραφίνης και κηροζίνης διακόπτονται, ο κόσμος δεν σταματά να μαγειρεύει: κόβουν περισσότερα δέντρα. Η ιστορία δείχνει ότι όπου έχει παρουσιαστεί μεγάλης κλίμακας κατάρρευση, μετά αναλαμβάνουν οι ψυχοπαθείς. Αυτό είναι δύσκολα συμβατό με μια λογική χρήση των φυσικών πόρων.

Με άλλα λόγια, όλοι εμείς στο περιβαλλοντικό κίνημα -είτε προτείνουμε διευθέτηση, ριζική συρρίκνωση ή κατάρρευση- είμαστε χαμένοι. Κανένας μας δεν έχει μια πειστική θέση για το πώς η ανθρωπότητα θα φύγει από αυτή την κατάσταση. Καμιά από τις λύσεις που έχουμε επιλέξει δεν σταματά το έργο της καταστροφής του πλανήτη. Ελπίζω ότι με την παρουσίαση του προβλήματος βοηθώ να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα πιο λογικά, να εγκαταλείψουμε τις μαγικές θεωρίες και να δούμε τις αντιφάσεις που αντιμετωπίζουμε. Αλλά ακόμα και αυτό μπορεί να είναι μια υπερβολική απαίτηση.

Σημειώσεις:

1 https://www.zerocarbonbritain.com/
2 https://www.thelandmagazine.org.uk/articles/thanks-george-no-thanks-1
3 EA Wrigley, 2010. Energy and the English Industrial Revolution, pages 16 and 17. Cambridge University Press.
4 https://www.abc.net.au/catalyst/oilcrunch/

5 Claude Mandil, 2005. Foreword to Resources to Reserves: Oil and Gas Technologies for the Energy Markets of the Future, page 3. International Energy Agency, Paris.
6 Στην έκθεσή του το 2007 ο οργανισμός αναφέρει: «οι παγκόσμιοι ενεργειακοί πόροι κρίνονται επαρκείς για την κάλυψη της προβλεπόμενης αύξησης της ζήτησης το 2030». Δεν λέει τίποτα για το τι συμβαίνει μετά από αυτό το σημείο. World Energy Outlook 2007, σελίδα 43. IEA, Παρίσι.
7 Στην αναφορά του 2008 λέει ότι «παρόλο που η παραγωγή πετρελαίου συνολικά δεν αναμένεται να φτάσει στο σημείο καμπής πριν το 2030, η παραγωγή συμβατικού πετρελαίου … προβλέπεται να σταθεροποιηθεί προς το τέλος της προβλεπόμενης περιόδου». Αυτή ήταν η πρώτη φορά που ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας προβλέπει την κορύφωση της παραγωγής συμβατικού πετρελαίου. Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας, 2008. World Energy Outlook 2008, σελίδα 103. IEA, Paris.
8 https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xx.html
9 IMF, April 2011. World Economic Outlook. https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/01/pdf/text.pdf